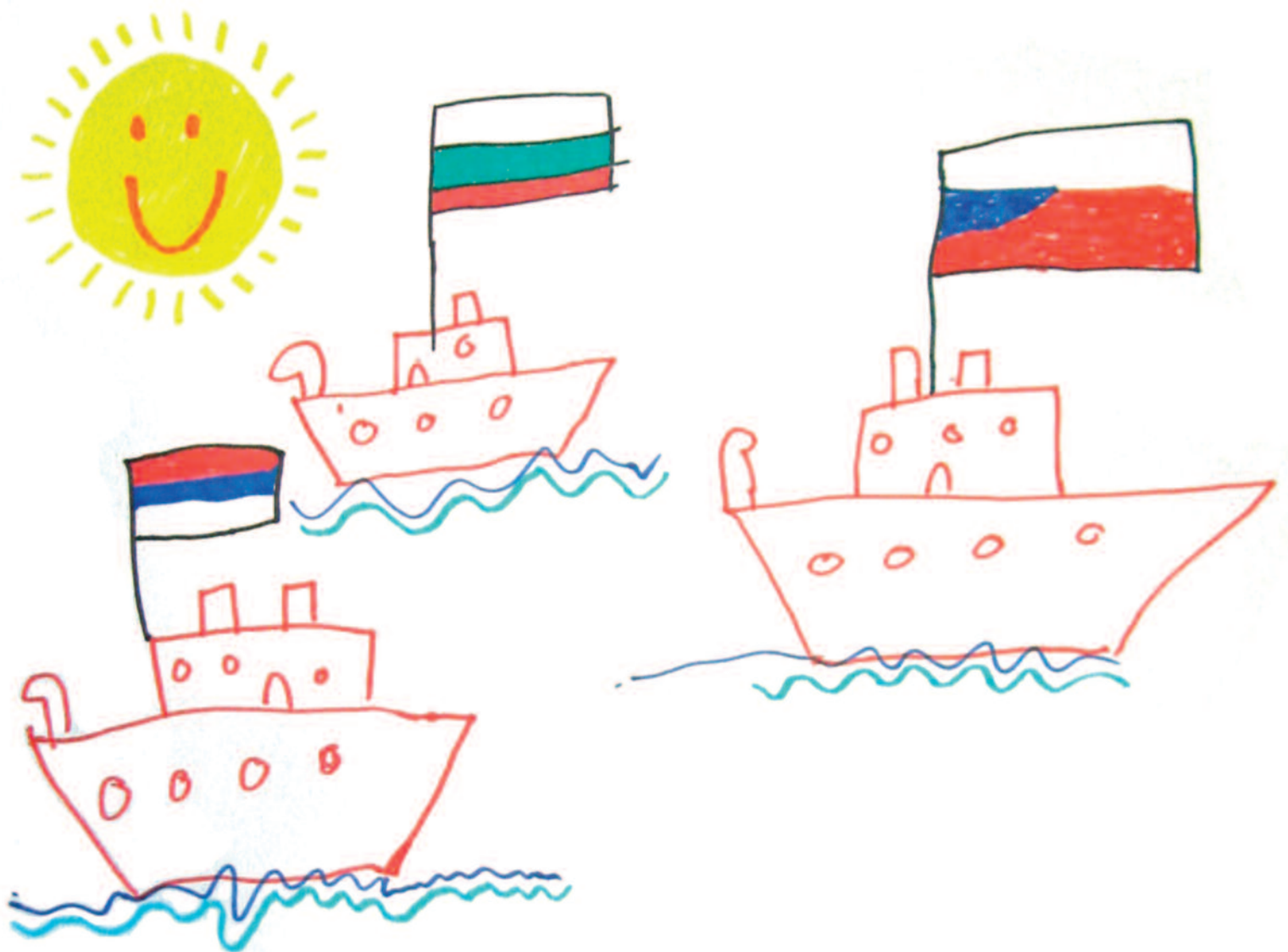

Naše slova. Naše akce.

Změňme životy mladých lidí s postižením k lepšímu

© Lumos 2013

Děkujeme dětem a mladým lidem, kteří se podíleli na vytváření ilustrace na obálce této publikace, která vznikla v rámci projektu “Proměnit slova v činy”.

Verze ve snadném čtení byla vydána organizací CHANGE, 2013
Ilustrace © CHANGE | www.changepeople.co.uk

Fotografie © Lumos | www.wearelumos.org

Protecting Children. Providing Solutions.

Předmluva – Naše slova. Naše akce.

Světová zdravotnická organizace a 53 zemí podepsalo deklaraci “Lepší zdraví. Lepší život”. V deklaraci je 10 slibů vlád, které by měly zlepšit život dětí s mentálním postižením.

Deklarace říká, že je důležité naslouchat tomu, co děti a mladí lidé chtějí a potřebují. Lumos pracoval ve třech zemích – v Bulharsku, České republice a Srbsku – na tom, aby se

to stalo. Evropská komise podpořila projekt Lumosu nazvaný „Proměnit slova v činy“.

Mnoho dětí a mladých lidí, kteří se projektu zúčastnili, mělo mentální postižení. Díky projektu mohli cítit, že mají možnost mluvit o tom, co je pro ně důležité. Pomohl jim porozumět jejich právům a slibům obsaženým v deklaraci.

Mluvili o důležitých věcech jako zdraví, vzdělání, rovná práva a o svých snech do budoucnosti.

Mluvili o tom, co by se mohlo zlepšit, aby měly lepší život další děti s mentálním postižením.

Potom řekli politikům ve svých zemích, co by měli udělat, aby se děti s mentálním postižením měly lépe. Aby měly stejné šance v životě jako všechny ostatní děti.

Tato zpráva byla napsaná samotnými dětmi a mladými lidmi s postižením. Je napsaná jejich slovy.

Tato zpráva je pro politiky, rodiče a lidi, kteří se starají o děti s mentálním postižením. Politici, rodiče a pečovatelé mohou dělat velká rozhodnutí důležitá v životě dětí.

Chtěla bych, aby politici a pečovatelé ve světě skutečně naslouchali tomu, co mladí lidé v této zprávě říkají. Doufám, že rozumí tomu, že děti s mentálním postižením musí mít slovo ve věcech, které je ovlivňují.

Zpráva je také pro děti a mladé lidi s mentálním postižením, aby jim dala myšlenky o tom, jak se mohou zapojit a pomoci tomu, aby se věci zlepšily. Jak řeklo jedno z dětí „Naše hlasy jsou důležité. Můžeme prolomit bariéry!“.

Když budeme všichni pracovat spolu, můžeme zlepšit situaci všech dětí s mentálním postižením. Můžeme zajistit, že nebudou muset žít v ústavěch, ale budou moci žít ve svých rodinách a komunitách. Můžeme zajistit, že budou moci všechny chodit do školy a jít za svými sny.

Georgette Mulheir

Generální ředitelka

Lumos

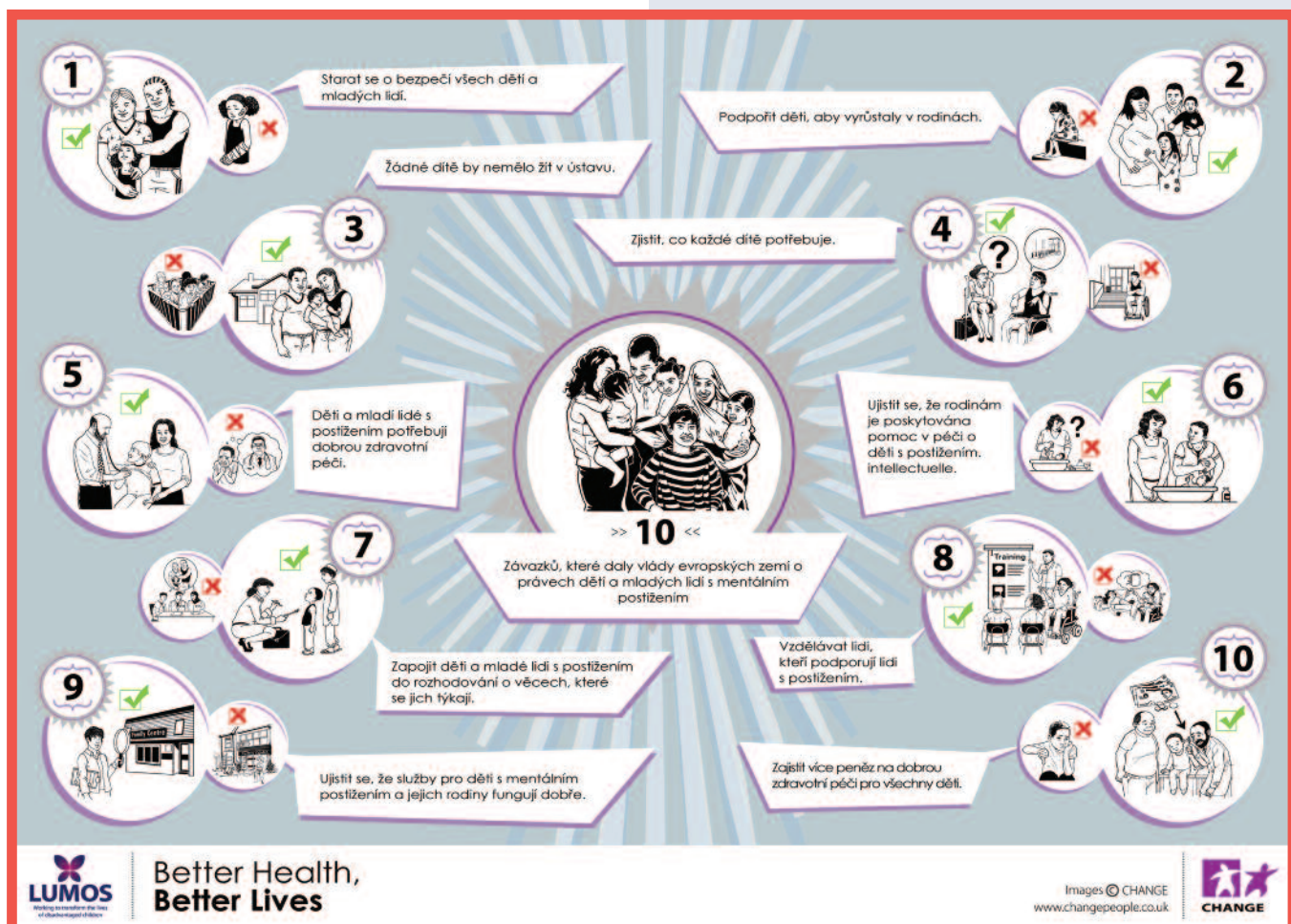

Úvod

Na děti a mladé lidi s mentálním postižením se občas zapomíná. Vláda a stát nerespektují jejich potřeby.

Světová zdravotnická organizace napsala dokument, který se jmenuje „Lepší zdraví, lepší životy“. V dokumentu se říká, co je třeba udělat pro to, aby se zlepšil život dětí a mladých lidí s mentálním postižením.

Tento dokument je o projektu, který se jmenuje „Proměnit slova v činy.“

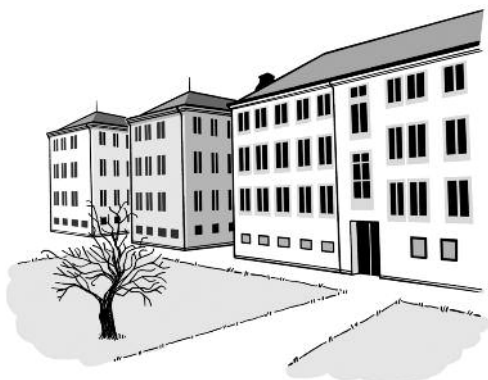
Tento projekt vznikl proto, aby vláda vyslechla děti a mladé lidi s mentálním postižením.

Děti a mladí lidé s mentálním postižením by se měli stát členy komunity. Měli by mít možnost mluvit do toho, když se zavírají ústavy.

Projekt „Proměnit slova v činy“ proběhl v České republice, Bulharsku a Srbsku. Začal v listopadu 2011 a skončil v červnu 2013.

Tento projekt podporovala řídicí skupina. Řídicí skupina je skupina lidí, kteří znají a rozumějí problémům lidí s mentálním postižením. V řídicí skupině jsou odborníci a mladí lidé s mentálním postižením.

Jak projekt probíhal?

Na začátku odborníci navštívili děti a mladé lidi s mentálním postižením. Těmto odborníkům se říká projektový tým.

Nejdříve projektový tým navštívil děti a mladé lidi, kteří žijí v ústavech. Pak se setkal s dětmi a mladými lidmi, kteří žijí v rodinách.

Projektový tým řekl dětem o skupinách, které pomáhají dětem, aby byl jejich hlas slyšet. Těmto skupinám říkáme skupiny pro zapojování dětí.

Tyto skupiny vznikly, aby děti a mladí lidé s mentálním postižením mohli vyjádřit svůj názor a jejich názor slyšela i vláda jejich země.

Jedna skupina dětí vznikla v Bulharsku, jedna v České republice a jedna v Srbsku. V těchto skupinách byli děti a mladí lidé s mentálním postižením, kteří žijí v ústavech, ale i děti a mladí lidé s mentálním postižením, kteří žijí v rodinách.

Každá skupina pro zapojování dětí měla svého koordinátora. Koordinátoři byli Aneta, Zlatka a Aleksander. Koordinátoři se snažili, aby se uskutečnily všechny aktivity v projektu.

Skupiny pro zapojování dětí se pravidelně setkávaly. Důležité bylo, aby byla setkání zábavná, ale také aby každý mohl říci to, co chtěl či považoval za důležité.

Děti a mladí lidé se naučili mnoho nových dovedností a získali sebedůvěru. Některé děti a mladí lidé se zúčastnili mezinárodních setkání s úředníky a politiky.

Měli možnost říci politikům, co je pro ně v životě důležité. Děti a mladí lidé se naučili říkat, co si myslí, co cítí a co by se mělo změnit.

Politici řekli, že se hodně naučili od mladých lidí. Řekli také, že by se mohli pokusit udělat věci lépe.

Jeden člen projektového týmu, který se jmenuje Shaun, pomáhal mladým lidem s postižením a připravoval je na setkání.

Shaun je člověk s mentálním postižením a žije v Anglii. Jeho práce je učit lidi, jak lépe dělat věci pro děti a mladé lidi s mentálním postižením.

To pomohlo mladým lidem objevit, že mohou ve svém životě dokázat mnohem více než si ostatní myslí. Mladí lidé získali větší sebedůvěru.

V rámci projektu se uskutečnila dvě setkání ve třech zemích. Zúčastnilo se jich několik mladých lidí. Každý řekl, co udělal pro zlepšení životů dětí s mentálním postižením.

Byla to dobrá příležitost pro mladé lidi setkat se s jinými mladými lidmi s postižením z jiných zemí. Vyměňovali si své zkušenosti a řekli politikům, co je třeba změnit.

Na setkáních dělal Dan plakáty. Dan je člen projektového týmu. Dan na plakáty nakreslil, o čem se mluvilo. Účastníci setkání, díky těmto plakátům lépe rozuměli a pamatovali si, o čem se mluvilo.

Jedno ze setkání bylo v Bulharsku. Do Bulharska přijeli lidé ze všech třech zemí, ve kterých projekt probíhal. Tito lidé vyšli s transparenty do ulic. Na transparentech bylo napsáno: „Děti a mladí lidé s mentálním postižením mají stejná práva jako ostatní. Měli by mít také stejné příležitosti jako ostatní.“

Na konci projektu účastníci projektu, děti a mladí lidé s mentálním postižením, naplánovali a zorganizovali v každé zemi, ve které projekt probíhal vlastní akci. Pomohl jim s tím projektový tým.

V Bulharsku děti a mladí lidé s postižením, kteří se účastnili projektu zorganizovali třídenní akci, která se jmenovala „Cesta snů“. Jeli ze svého rodného města Varna do Sofie. Sofie je hlavní město Bulharska.

Po cestě se zastavovali na různých místech a setkávali se s různými lidmi. Například s lidmi na úřadech, s politiky, s jinými mladými lidmi a dětmi. Setkali se také s britským velvyslancem v Bulharsku. Se všemi lidmi, které potkali, se bavili o záležitostech dětí a mladých lidí s mentálním postižením. Například o svých snech, přáních do budoucnosti a obavách.

Politici slíbili, že se budou snažit, aby se věci pro děti a mladé lidé s mentálním postižením zlepšily. Tato akce účastníků projektu – mladých lidí a dětí s mentálním postižením měla velký úspěch. Vysílání o této akci bylo i v bulharské televizi.

Účastníci projektu z Česka zorganizovali hudební večírek. Na večírku hrály živé kapely a přišli lidé z celého okolí. Byli tam lidé s postižením a bez postižení. Všem se to moc líbilo.

Byla tam kapela, ve které hrají lidé s mentálním postižením a jedna populární česká kapela. Zahráli si i společně a užili si to. Všichni si uvědomili, že je spojuje láska k hudbě a že na postižení nezáleží.

Účastníci projektu z Česka dále na této akci vytvořili přáníčka a výrobky. Do přáníček napsali důležité vzkazy pro ostatní lidi.

Z celé akce vzniknul film, který si můžete stáhnout na stránkách Lumosu:

www.wearelumos.org.

V Srbsku děti a mladí lidé přinesli dvě velké krabice do obchodního domu. Na tyto krabice nakreslili zprávy pro dospělé a vlády. Mnoho dětí a jejich rodin se přišlo na krabice podívat a připojili se k lidem s postižením.

Tato akce pomohla lidem vidět, že lidé s postižením umí plno věcí.

Takové akce pomáhají lidem k tomu, aby si navzájem lépe rozuměli.

Co říkají děti a mladí lidé s postižením

V této kapitole najdete myšlenky a obrázky dětí a mladých lidí, kteří se zúčastnili tohoto projektu.

Nejdříve jsme se seznámili a dohodli se, že budeme pracovat jako jedna skupina. Potom jsme si vytvořili pravidla. Díky pravidlům měl každý možnost říct, co potřebuje. Zde jsou naše pravidla:

1. Když někdo mluví, poslouchajte ho.
2. Mluvte jednoduše a tak, aby vám každý rozuměl.
3. Budeme všichni přátelé.
4. Když mluvíte, mluvte nahlas a jasně.
5. Potřebujeme se podělit o své zážitky.
6. Budeme dělat přestávky.
7. Budeme se také bavit a tančit.
8. Budeme se navzájem respektovat.
9. Budeme trpěliví, zpomalíme, nebudeme spěchat.
10. Budeme si vypínat mobily nebo je přepneme do tichého režimu.

Na setkáních jsme se bavili o nejrůznějších věcech a tématech.
Bavili jsme se také o svých snech.

„Mám sny,
o které bych se rád
podělil. Každý mladý
člověk má právo a
potřebu přátelit se s
takzvanými „normálními“
lidmi. Je to dobré pro lidi
s postižením i bez
postižení.“

„Chtěl
bych letět
letadlem.“

„Chtěla bych jet
na Olympiádu.
Byla jsem v
Aténách. Závodila
jsem tam na
koni a byla jsem
první.“

„... mým snem
je pracovat v
knihovně, ale to
se nestane, protože
na to nemám
školu.“

„Chtěl bych se
stát fotografem.
Je to velmi
zábavná práce.“

„Chtěl
bych být
ošetřovatelem
koní.“

„Přála bych si,
aby se skončilo prodávání dětí a žen. A aby v
rodinách nebyl nikdo týraný. Chtěla bych postavit
dům pro bezdomovce. Postavit centra denní péče
pro děti s postiženími i pro děti bez postižení.
Chtěla bych, aby všechny tyto děti mohli být spolu
a nikdo nemusel žít v ústavu. Chtěla bych, aby
lidé bez práce měli práci a nikdo nebyl chudý.
Chtěla bych, aby každý okolo mě byl šťastný.
Chtěla bych mít možnost cestovat
a zastupovat svoji zemi.“

Povídali jsme si o věcech, které máme rádi

„Mám rád
dobrou
společnost.“

„Jsem rád,
když mě lidé
rádi vidí.“

„Chtěl
bych mít
kamaráda.“

„Rád
kreslím.“

„Rád
hraju hry.“

„Rád
svačím a
povídám si.“

„Mám rád
legraci.“

„Jsem rád, že
si tady povídáme
o vážných
věcech.“

„Ráda
vyrábím
náhrdelníky.“

„Rád
tancuju a
zpívám.“

„Rád se bavím
s ostatními
dětmi.“

„Ráda se učím
nové věci
od ostatních.“

Bavili jsme se o tom, co nám nejde a co je pro nás složité:

„Rád si povídám s lidmi. Nemám rád, když se mi lidé vyhýbají.“

„Bylo pro mě těžké chodit do školy, nemohl jsem se tam soustředit. Měl jsem štěstí. Měl jsem dobrého učitele. Naučil mě počítat, číst a psát.“

„Kdybych měl možnost něco změnit, změnil bych to jak se ke mně lidé chovají. Přál bych si, aby mě brali jako sobě rovného. Chci, aby každý mohl chodit do školy, do práce a mohli se bavit bez předsudků. Přeju si, aby se společnost nedívala na lidi s postižením jako na méněcenné.“

„Je pro mě těžké mít kamarády, protože si někdy s lidmi špatně rozumím. Proto je pro mě těžké seznamovat se s novými lidmi. Když jsou lidé jiní, je těžké ses nimi uvolnit.“

Užili jsme si také spoustu zábavy chozením do místních parků, hraním her. Poznávali jsme se a při tom jsme dělali to, co nás baví.

Bavilo nás, když jsme se učili o našich právech a o dokumentu „**Lepší zdraví, lepší životy.**“

Povídali jsme si o tomto dokumentu a o závazcích, které jsou v něm napsané. Povídali jsme si o tom, jak těmto závazkům rozumíme a jak nám v životě pomůžou. Na obrázku je vidět, co jsme říkali k jednotlivým závazkům.

„Děti je třeba chránit za každou cenu!“

„Je důležité, aby si děti mohly hrát, chodily na procházky a cítily se bezpečně.“

„Když Ti někdo ubližuje, Tvoji rodiče by Tě měli ochránit.“

„Když nemáš rodiče, máš to v životě těžší.“

„Nikdo nemá rád, když ho někdo šikanuje.“

„Ujistěte se, že všichni rodiče se chovají ke svým dětem dobře!“

„Když Ti někdo ublíží, chceš mu to oplatit.“

„V rodině se cítíte bezpečně a víte, že v ní jsou lidé, na které se můžete spolehnout.“

„Každý by měl mít rodinu a žít se svou rodinou.“

„Myslím si, že hlavní je pomáhat rodinám. Když se narodí dítě s postižením, rodiče musí dostat informace.“

„Je důležité zajistit odborníky, kteří budou pracovat s dětmi s postižením. Tito odborníci musí vědět, jak nejlépe pomáhat dětem s postižením a jejich rodinám. Tito odborníci budou pomáhat dětem s postižením pořád.“

3

Závazek 3 - Žádné dítě by nemělo žít v ústavu.

„Je důležité připravit dítě na život mimo ústav. Je důležité mluvit o tom, co se v životě dětí změní, když budou žít v komunitě.“

„Někteří lidé s mentálním postižením trpí, protože se k nim lidé nechovají dobře.“

„Je lepší žít společně s ostatními lidmi v komunitě, než sám a odloučený.“

„Zavřete všechny ústavy, děti mají své místo v rodině!“

„Ani jedno dítě si nezaslouží být samo a nešťastné!“

„Věříme, že každé dítě si zaslouží být šťastné a se svou rodinou.“

„Každé dítě potřebuje pusu na dobrou noc.“

„Otec, matka a dítě mají být spolu.“

„Chceme, aby nám lidé pomohli žít společně v komunitě. Nechceme žít odděleně v ohromných obytných ústavech.“

„Učitelé se potřebují dozvědět,
jak pomáhat dětem se speciálními potřebami.“

„Každý jsme jiný a **VŠICHNI** jsme **DŮLEŽITÍ!**“

„Co znamená dobrá škola? To znamená, že nás všichni
učitelé respektují, všichni lidé a spolužáci se k nám chovají hezky.“

„Potřebujeme asistenty a speciální vybavení, třeba rampy pro
vozíčkáře, protože se nemůžeme sami dostat do školy.“

„Měli bychom přemýšlet o tom,
jak začlenit děti s postižením do normálních škol.“

„Je to jen o štěstí, jestli budete mít dobrého učitele.“

„Škola by měla pro své žáky s postižením
zajistit dopravu.“

**„Mladí lidé s postižením potřebují více
lepších pracovních příležitostí.“**

„Potřebujeme, aby ve školách byly speciální záchody.“

„Je třeba, aby pro lidi na vozíčkách bylo vše dostupné.“

„Všichni máme stejná práva a my na tom trváme.“

**„Děti s postižením by měly mít možnost jít do kina, divadla
nebo na večírek. Až dospějí, měli by dostat práci.“**

**„Udělejte školy přístupnější a dejte více peněz pro
potřeby postižených dětí.“**

„Chtěli bychom chodit do normální školy.“

„Chceme, aby se k nám lidé chovali hezky.“

„Je důležité, abychom byli zdraví. Potřebujeme dobrou zdravotní péči.“

„Potřebuju rychlou, úspěšnou a dostupnou zdravotní péči!“

„S dobrým doktorem se můžeš normálně a otevřeně bavit.“

„Dobrý doktor by měl dělat svou práci, jak nejlépe umí, neměl by dělat chyby a měl bych se s ním přátelsky bavit.“

„Lidé se speciálními potřebami by měli mít vhodnou zdravotní péči a dobré doktory.“

„Děti by měly být ve škole zdravé a v bezpečí.“

„Mělo by být lehké domluvit se s doktory.“

„Chci být zdravá, najít si práci a mít rodinu.“

„Doktor musí být nejen dobrý odborník, ale i dobrý člověk.“

„Doktoři by měli být při rozhodování pečliví. Dobrý doktor je ten, který se umí správně rozhodovat.“

„Měli bychom mít právo si vybrat vlastní doktory. Doktoři musí být hodní a ochotní nás léčit. Každý doktor by měl být šťastný, když může pomoci člověku v nouzi.“

„Doktoři by měli rozumět tomu, když někdo trpí. Když doktor vyléčí člověka, má být z toho šťastný. Takový doktor dělá dobrou práci a zachránil lidský život.“

„Rodiče by měli mít právo pracovat.“

„Rodiče dětí s postižením potřebují finanční nebo sociální podporu. V mojí zemi je pro rodiče těžké takovou pomoc získat.“

„Rodiny potřebují podporu. Mluvíme tu o rodinách a dětech, které by měly mít šanci chodit do školy.“

„Rodiny by neměly dostat jenom peníze, ale také přátelskou pomoc.“

„Někdy se rodiče nestarají dobře o svoje děti. Pěstounská rodina by se měla o tyto děti postarat lépe.“ Pěstounská rodina je náhradní rodina pro děti, o které se vlastní rodiče nestarají dobře.

„Pěstounské rodiny v Srbsku dostávají pomoc, tu samou pomoc bychom měli poskytnout i jiným rodinám.“

„Máme právo mít osobního asistenta.“

„Stát by měl dát víc peněz rodičům, kteří se starají o dítě s postižením.“

„Hlas dětí je velice důležitý.“

„Potřebujeme, abyste se nás zeptali, co chceme.“

„Můžete se zeptat ostatních lidí, co trápí děti a mladé lidi s postižením, ale oni Vám sami řeknou nejlépe, co potřebují.“

„Děti a mladí lidé se umí rozhodovat sami za sebe. Umí říct, co potřebují a co je pro ně nejlepší.“

„Je moc důležité zeptat se: Jak ses dneska měl?
Jak to jde?“

„Sebeobhájci by měli více mluvit o právech dětí.“

„Můžete se zeptat matky nebo otce, ale nejlepší odpověď dostanete od dítěte.“

„Řekla jsem ostatním, aby přijali lidi s postižením mezi sebe, protože všichni lidé jsou si rovni. Mám radost, že jsem se podělila o svoje zážitky. Doufám, že moje zkušenosti a zkušenosti jiných maminek pomohou dosáhnout lepších výsledků. Pro mladé lidi s postižením se tak mohou otevřít nové možnosti. Doufám, že v budoucnu bude více takových setkání, protože jsou pro nás všechny velmi důležitá.“

„Chceme se podílet na rozhodování. Zapisujeme si nápady, které nás napadnou, když si povídáme o dokumentu „Lepší zdraví, lepší životy“. Myslím si, že je důležité mít kamarády. Myslím si, že všechny děti by měly žít v rodinách.“

„Děti mohou věci změnit.“

„Asistenti, prosím, věřte mi.“

„Chtěl bych učit odborníky, kteří se starají o děti s postižením. Tito odborníci by měli vědět více o lidech s postižením.“

„Odborníci, kteří pracují s dětmi s postižením, potřebují speciální školení. Na školení se tito odborníci naučí poznat potřeby dětí s postižením.“

„Chceme lépe školené učitele a lepší spolupráci mezi učiteli a dětmi s postižením.“

„Chci si popovídat s doktory. Chci jim říct, jak nám mohou lépe pomoci.“

„Každý chce pracovat.

Lidé ale často nechtějí zaměstnat lidi s postižením.“

„Stát by měl dětem poskytovat kvalitní služby.“

„Dokončil jsem 10. třídu střední školy. Chci se dozvědět, jak můžu pokračovat v učení. Až vyrosteme, nebudeme mít vedle sebe rodiče a musíme dál žít sami. Moji kamarádi žijí doma v malých skupinách. Tito kamarádi neumějí číst a psát. Kdyby dostali možnost studovat a pracovat, cítili by se užiteční a byli by užiteční. Chci dokončit školu a pracovat v knihovně nebo se stát zpěvákem.“

„Všichni máme právo chodit do školy a dostat práci jako ostatní. Nejsme druhořadí lidé, jsme stejní. Měli bychom mít stejná práva.“

„Rád bych řekl prezidentovi:
Zajistěte dostatek peněz pro děti.“

„Chci, aby se všichni přestali vyhýbat lidem s postižením. Aby s nimi byli schopni komunikovat a chovali se k nim normálně. Aby je brali jako zdravé lidi, jakými vlastně jsou.“

„Tento projekt mi dal možnost vyřešit obtížné problémy a dozvědět se, že lidé s postižením mají právo na plnohodnotný život. Díky tomuto projektu jsem se potkal s dětmi a jejich matkami z Varny. Bojují za to, aby byl slyšet jejich názor, a aby se o nich vědělo.“

„Kdybych měl možnost něco změnit, změnil bych to, jak se ke mně lidé chovají. Přál bych si, aby mě brali jako sobě rovného. Chci, aby každý mohl chodit do školy, do práce a mohli se bavit bez předsudků. Přeju si, aby se společnost nedívala na lidi s postižením jako na méněcenné.“

„Díky tomuto projektu jsem si uvědomil, že my všichni mladí lidé i dospělí můžeme bojovat za to, aby naše hlasy byly slyšet.“

„Mám nápad. Řeknu řediteli, aby zorganizoval školení pro děti s postižením a děti bez postižení dohromady. Byli bychom spolu a dělali ty samé věci. Chtěl bych zorganizovat takovou školu.“

„Chtěla bych cestovat kolem světa a navštívit spoustu zemí. Chtěla bych pomáhat ostatním lidem.“

„Je to úžasný projekt, protože je to poprvé, co děti a mladí lidé s mentálním postižením v Evropě dostali opravdovou šanci, říct, co si myslí.“

„Chci pomoci zlepšit život dětem a mladým dospělým s mentálním postižením. A tento projekt je přesně o tom.“

„Moc se mi líbila tahle snaha. Protože my děti, prostřednictvím povídání, sdílení a her dostáváme lekce, jak řešit těžké věci v našem životě.“

„Zlatka (místní koordinátorka) byla moc hodná a milá. Chtěla slyšet naše názory. Nabídla nám spolupráci a další aktivity, které nám pomohly lépe poznat naše práva. Bylo to skvělé a přínosné.“

„Chci pokračovat v řízení skupiny sebeobhájců a pomoc tak více dětem a mladým dospělým. Chci to rozšiřovat. Jsem první žena ze Srbska, která vylezla na vrchol hory, která je vysoká 6700 m.“

Nejdůležitější věci, které vám chceme sdělit

- Dokument „Lepší zdraví, lepší život“ je velmi užitečný a praktický.
- Podpora pro mladé lidi a děti s mentálním postižením, aby se lépe zapojily do společnosti, je velmi důležitá. Začleňování a zapojování dětí a mladých lidí pomáhá všem se navzájem učit.
- Každý jsme jiný. Každá země je jiná. Plány musí být přizpůsobené každé zemi zvlášť. Nejdůležitější není akční plán napsaný na papíře. Nejdůležitější pro všechny je společně pracovat na tom, aby se podařilo věci skutečně změnit.
- Trvá dlouho, než se něco opravdu změní.
- Je důležité, aby se rodiče zapojili do všeho, co se děje. Rodiče potřebují také podporu, protože se na těchto změnách podílí.

- Pro všechny je důležitá vzájemná spolupráce.
- Je důležité, aby lidé, kteří pracují s dětmi a mladými lidmi s postižením, měli s touto prací zkušenosti. Je důležité, aby uměli s dětmi dobře komunikovat. Měli by být speciálně vyškoleni a dostat ve své práci podporu.
- Trvá nějakou dobu dát dětem dostatečnou podporu, aby se dokázaly zapojit a získaly potřebnou sebedůvěru.
- Mělo by se zapojit více dětí bez postižení. Všechny děti by měly dostat příležitost spolupracovat s dětmi s postižením.

Poděkování

Tato publikace byla vydána dětmi a mladými lidmi s intelektovým postižením jako součást projektu „Proměnit slova v činy“, který byl realizován v České republice, Bulharsku a Srbsku.

Souhrn projektu ve snadném čtení a návrh grafické úpravy publikace byl proveden Shaunem Websterem, Anne Mackay a Danielem Gowerem z organizace CHANGE.

Zvláštní poděkování patří mnoha dětem a mladým lidem, jejich rodičům a přátelům, členům národních pracovních skupin, kteří věnovali svůj čas, energii a nápady, aby se pokusili proměnit slova deklarace „Lepší zdraví, lepší život“ v činy.

Poděkování patří zejména:

Členům Řídícího výboru projektu :

Profesorka Sheila Baroness Hollins

Dr. David Towell

Mihaela Ivanova

Samir Bičak

Dr. Matt Muijen

Petra Šrámková

Dr. Veronika Išpanović

Kate Richardson

Laure Trebosc

Dr. Roger Banks

Dr. Apostol Apostolov

Dennitsa Georgieva

Melita Murko

Ines Bulić

Ruby Lalor

Expertním mentorům:

Dr. David Towell

Dr. Veronika Išpanović

Dr. Haralan Alexandrov

External Evaluator:

Dr. Roger Banks

Partnerům projektu:

Centrum za práva dítěte v Srbsku
Pardubický kraj v České republice
Karin Dom v Bulharsku

Týmu organizace CHANGE:

Shaun Webster
Anne Mackay
Daniel Gower

Projektovému týmu TWIA, Lumos:

Georgette Mulheir
Kate Richardson
Nolan Quigley
Gulnara Burhanova

Místním koordinátorům projektových zemí:

Zlata Brůžková
Aneta Teneva
Marija Petrović
Aleksandar Gubaš

Zvláštní poděkování patří Ettore Marchettimu z Evropské komise, za jeho vstřícný přístup a vedení během projektu.

Projekt Proměnit slova v činy byl financován ze Sociálního inovativního fondu Evropské Unie.

O Lumosu a o CHANGE

Lumos je organizace, která se snaží pomoci přibližně osmi milionům dětí z celého světa. Tyto děti nežijí se svými rodiči, ale žijí v ústavech. Většina dětí žije v ústavech, protože mají postižení, potíže nebo jsou jejich rodiče chudí.

Lumos spolupracuje s Organizací Spojených Národů, Evropskou Unií, vládami členských států, zaměstnanci institucí, s dětmi a rodinami.

Lumos se snaží zajistit, aby všechny děti mohly být zpět ve svých rodinách a mohly se zapojit do běžného života a vyrůst ve šťastné a úspěšné lidi.

CHANGE je anglická celostátní organizace, která se zaměřuje na lidská práva. Tuto organizaci vedou lidé se zdravotním postižením. CHANGE zaměstnává lidi s mentálním postižením.

Tito lidé tady pracují jako sebeobhájci nebo pracují na projektech. Někteří lidé s mentálním postižením dělají školení nebo společně pracují v oblasti výzkumu. Pomáhají s vytvářením materiálů ve snadném čtení, ve kterých se píše o životech lidí s postižením.

Slovníček pojmů

Obhájce - Obhájce je člověk, který pomáhá ostatním, aby byly jejich názory slyšet. Obhájce se také může zastat práv druhých lidí.

Komunita - Komunita jsou lidé okolo Vás a místo, kde žijete.

Deklarace - Deklarace je dokument, kde jsou napsané závazky a dohody. Deklarace je například dokument „Lepší zdraví, lepší životy“.

Vzdělávání - Vzdělávání znamená učit se nové věci. Chození do školy nebo způsob jak podporovat lidi, aby se naučili něco nového.

Zaměstnání - Zaměstnání je práce, za kterou dostanu zapláceno.

Rovnoprávnost - Rovnoprávnost znamená, že všichni máme stejná práva. Děti a mladí lidé s postižením mají stejné právo být zapojeni do běžného života jako ostatní lidé.

Odborník - Odborník je člověk, který velmi dobře rozumí svojí práci. Umí a zná hodně věcí.

Vláda - Vláda je skupina lidí, kteří byli zvoleni lidmi ve volbách. Tito lidé rozhodují o svojí zemi.

Ústav - Velmi velký pečovatelský dům. V tomto domě žijí děti nebo dospělí. Tito lidé byli odebráni a odloučeni od svých rodin, přátel a komunit. Starají se o ně pečovatelé. Lidé, kteří žijí v ústavech, nemají ve svém životě moc možností.

Místní koordinátor - Místní koordinátor je člověk, který pracoval na tomto projektu. Pracoval s dětmi a mladými lidmi na tom, aby se zapojili do rozhodování a řekli svůj názor.

Účastník - Účastník je člověk, který je zapojený do nějaké činnosti.

Politik - Politik je člověk, kterého si zvolili lidé, aby řídil jejich zemi.

Projekt - Projekt je plán, jak změnit věci k lepšímu. Na projektu pracuje společně skupina lidí.

Řídící skupina - Řídící skupina je skupina lidí, která pomáhá něco uskutečnit. Řídící skupina také radí ostatním lidem pracujícím na projektu.

Světová zdravotnická organizace - Je organizace, která existuje v celém světě a dává pozor na to, aby všichni mohli dostat dobrou zdravotní péči.

Vydání této publikace bylo podpořeno z Programu Evropské unie pro zaměstnanost a sociální solidaritu – PROGRESS (2007-2013)

Tento program je implementován Evropskou komisí. Byl ustanoven za účelem poskytování finanční podpory implementace cílů Evropské unie v oblasti zaměstnanosti, sociálních věcí a rovných příležitostí a tak přispěl k naplnění cílů strategie Evropa 2020 v těchto oblastech.

Tento sedmiletý program cílí na všechny relevantní aktéry, kteří mohou napomoci tvorbě vhodné a efektivní legislativy a politik v oblasti zaměstnanosti a sociálních věcí v zemích EU-27, EFTA-EHS a kandidátských a pre-kandidátských zemích EU.

Pro více informací navštivte: <http://ec.europa.eu/progress>

Projekt Proměnit slova v činy byl financován z Fondu pro sociální inovace Evropské komise.

Za obsah této publikace nese výhradní zodpovědnost Lumos a jeho partneři, a v žádném případě nemůžete být bráni jako vyjádření názorů Evropské komise.

Protecting Children. Providing Solutions.

